

de la llengua literària (II): Morfologia, l'article, el nom propi, estudi especial de l'adjectiu. —Els recursos lingüístics de la llengua literària (III): La formació de mots, arcaïsmes i neologismes. —Els recursos lingüístics de la llengua literària (IV): La sintaxi, oracions i fragments, l'ordre de mots, funcions dels nexos. —Els recursos lingüístics de la llengua literària (V): La pragmàtica.

No és el volum, malgrat la varietat de temes exposats, un recull de monografies isolades d'especialistes. Com diuen les editores, hi ha, ultra l'erudició de cada autor, «un hilo conductor *detrás del espejo* que permite establecer una relación entre todos los trabajos» (p. 18) i aquest fil és el temari que ha tocat Blecua al llarg dels anys en les seves explicacions. Ell va mostrar que per comprendre i comentar un text literari cal la conjunció entre mètodes tradicionals i nous enfocaments, diguem-ne tradició i innovació.

Un llibre tan dens i que al mateix temps els col·laboradors han escrit amb entusiasme i admiració al mestre, serà no solament un homenatge, ans també un volum de referència per a l'acostament lingüístic al text literari.

Germà COLÓN DOMÈNECH
Universitat de Basilea
Institut d'Estudis Catalans

COSTA CARRERAS, Joan (2009): *La norma sintàctica del català segons Pompeu Fabra*. München: Peniope, 283 p.

Avui en dia existeix un gran nombre d'estudis de qualitat sobre els objectius, els criteris o la metodologia de l'obra gramatical i lingüística de Pompeu Fabra. Si considerem, però, la terminologia emprada per Fabra i, llavors, les definicions que el gran lingüista català utilitzava, hi ha molt poques anàlisis. Sobretot en el pla de la sintaxi es troben pocs estudis de la concepció, explícita o implícita, que tenia Fabra de la llengua i la sintaxi catalanes.

L'objectiu del llibre *La norma sintàctica del català segons Pompeu Fabra*, que té l'origen en la tesi doctoral que Joan Costa Carreras va defensar a la Universitat de Girona el 2005 (*Norma i variació sintàctiques: la concepció de Pompeu Fabra [1891-1948]*) és analitzar la concepció que Pompeu Fabra tenia de la codificació de la sintaxi, així com les concepcions fabrianes, tant de la sintaxi com del canvi i la variació sintàctics. El mètode emprat per l'autor, que és un expert de l'obra sintàctica de Pompeu Fabra (vegeu Costa 2000, 2004, 2005), consisteix en un buidatge terminològic de textos fabrians buscant les concepcions fabrianes i començant per la sintaxi, seguit pel canvi, la variació i la codificació.

Segons Costa, aquestes concepcions s'amaguen a la terminologia que serveix de base de la comunicació entre especialistes i que també s'utilitza en textos adreçats a un "públic general". Per això, l'autor va fer servir per al seu buidatge terminològic molt exhaustiu tots els textos fabrians coneguts, publicats o no. En un primer capítol explica detalladament quins tipus de textos (articles, gramàtiques, conferències, cursos, però també targetes postals i cartes) formaven el corpus de treball de la recerca. Segons set criteris establerts com a pertinents per l'autor, com per exemple el caràcter lexicogràfic dels textos, els seus destinataris, els objectius, etc., s'ofereix una classificació dels 1.135 textos fabrians consultats (vegeu capítol 1.4). Amb aquesta sistemàtica tan clara i precisa, l'autor fa una diferència entre textos pertinents especialitzats i textos pertinents no especialitzats; exclou obres que s'aparten clarament de la sintaxi, com el *Tractat d'ortografia catalana* i *La conjugació dels verbs en català*.

Als capítols compresos entre el segon i el cinquè, Costa descriu sistemàticament les concepcions fabrianes, fent la diferència segons sintaxi, canvi sintàctic, variació sintàctica i codificació. Per això discerneix en els textos pertinents (995 en total) les unitats de significació especialitzada (USE) en català o també en castellà, segons els documents d'origen. Aquestes unitats es poden considerar com el vocabulari que Pompeu Fabra utilitzava per descriure la codificació, la sintaxi o el canvi i la variació sintàctics. En cada capítol, Costa descriu primer en quins textos es van trobar USE rellevants per al fenomen tractat.

L'anàlisi de la sintaxi en el capítol segon ja confirma que la distinció que fa Costa en textos especialitzats i no especialitzats és molt adequada per a aquest treball. Com era de preveure, els textos especialitzats de gramàtica, lingüística o filologia, ofereixen més detalls clarificadors, per exemple quant a la distinció entre frase i proposició. Tots els textos, no obstant això, fan veure que Fabra tenia sempre una actitud molt clara pel que fa a la sintaxi, que considerava com la part més important de la llengua i de la gramàtica (vegeu p. 59 i p. 75).

En els capítols del canvi lingüístic i de la codificació de la sintaxi, Costa mostra, a més, quines diferències hi havia en les concepcions, segons es considera el Fabra investigador o el Fabra estandaritzador. La diferència entre les dues perspectives és força gran. Mentre l'investigador Fabra té una actitud neutra respecte al canvi —treballa més descriptivament i defineix el canvi com a inherent a les llengües— el Fabra estandaritzador fa veure una actitud negativa davant del canvi. Es refereix especialment a les interferències, segons ell “influències d’una llengua en una altra” que rebutjava en la seva concepció d’un enriquiment de la llengua per una norma prescriptiva.

Amb referència a la variació, Costa intenta aclarir quin és l'àmbit de la variació sintàctica segons Fabra. Per això, l'autor explica primer unes concepcions generals de variació lingüística com la variació dialectal/geogràfica o funcional. Analitzant els textos es veu que Fabra feia força atenció a la variació sintàctica, però no en parlava explícitament. Costa mostra que en els textos, Pompeu Fabra parla molt sovint de les variacions històrica, geogràfica i sobretot funcional. Molt interessants són, a més, les reflexions fabrianes sobre la varietat interlingüística. Diu, per exemple «[...] és en gran part per la suma d’una sèrie de petits fets, en aparença insignificants, que la sintaxi d’una llengua es diferencia de la d’una altra llengua de la mateixa família» (p. 153).

S’hi afegeix el capítol més llarg del llibre que tracta de la codificació de la sintaxi. S’hi troben molts “raonaments” de Fabra a propòsit de la codificació, sobretot extrets de les *Converses filològiques* de 1919-1928. Abans de tractar el buidatge dels textos fabrians amb visió de la codificació i l’anàlisi sistemàtica d’aquestes troballes, Costa ofereix un panorama complet de la història de la norma lingüística, des de Jespersen fins a Labov (p. 154 ss.). Serveix per a situar el treball de Fabra dins dels termes de la codificació i planificació lingüística del segle xx. També anomena els dotze criteris de codificació establerts per Lamuela i Costa (2002; vegeu p. 157 ss.) i contrasta, a mena de conclusió del capítol, el treball de Fabra amb aquests.

En els dos últims capítols, Costa fa una conclusió, d’una banda de les concepcions fabrianes de la sintaxi, el canvi i la variació sintàctics així com de la codificació de la sintaxi segons Fabra. D’altra banda fa reflexions sobre el seu proper treball, la seva metodologia i el grau d’assoliment dels objectius que es va proposar. Consta que hi ha una coherència entre la concepció fabriana de la codificació de la sintaxi i les concepcions fabrianes de la sintaxi, el canvi i la variació sintàctics. Segons Costa, era sobretot la manera molt prudent i eficaç de Fabra de tractar el canvi i la variació sintàctics del català, el que va dur a la seva concepció de la codificació de la sintaxi. Fent la diferència entre el Fabra investigador i el Fabra estandaritzador, l'autor resumeix de forma contundent els punts centrals de la seva recerca. Explica, per exemple, que el Fabra investigador feia servir més els termes ‘frase’ i ‘proposició’ quan es dirigia als mestres, mentre el Fabra estandaritzador que es dirigia a la “massa”, utilitzava més el terme ‘oració’ per a referir-se a l’expressió d’un pensament complet.

El treball amb un corpus tan extens no és fàcil, però sembla no haver plantejat cap problema a Costa, que, tot sol, ha fet la recerca tan sistemàtica de tots els textos fabrians accessibles. Presenta un treball excel·lent i molt detallat. Segueix sempre de forma rigorosa els seus criteris de recerca i disseciona els textos amb molta prudència i precisió. A vegades, són tants els detalls que el lector podria perdre-s’hi. Tanmateix amb els resums temàtics al final de cada capítol, Costa troba l’eina perfecta perquè el lector pugui situar-se bé en el fil del treball i pugui seguir el seu desenvolupament fins a l’última pàgina.

Katharina WIELAND